

JOK-BLADET

3 - 2010

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2010.11.20)
E-mail: olle.bernard@comhem.se
JOKs hemsida: jok.hemsida.net

Nästa år fyller JOK 50, vilket för framför allt de som var med och startade klubben måste upplevas som snudd på överkligt. Hade man då klubben bildades 1961 någonsin kunnat ana att klubben skulle leva vidare, med stor aktivitet, 50 år senare? Då JOK bildades hade klubben några tiotal medlemmar och idag saknas ungefär lika många tiotal för att vi skall få hurra för JOKs medlem nr 500.

Medlemsantalets utveckling är således mycket positivt. Mindre positivt är att Järva fältet under klubbens 50 år förlorat stora arealer av värdefull fågelbiotop.

Det var nog många JOKare som, i samband med den stora utbyggnaden på Järva fältet under 1970-talet, var mycket fundersamma över hur detta skulle sluta. Då fanns t o m en hotbild om att utbyggnaden skulle drabba hela Järva fältet, d v s även skogsområdet från Hansta och norrut upp till Översjön. För att förbinda detta område med Jakobsberg planerade man t o m för att bygga en bro över Säbysjön.

Till all lycka vände politikerna rejält om i sitt tänkande och valde att i stället göra stora delar av norra Järva fältet, d v s norr om Barkarby fältet, till naturreservat. Denna naturvårdsinsats, som Järfälla, Sollentuna och Stockholms kommun då gjorde, måste anses vara avgörande till att både fåglarna och JOK fortfarande trivs så förträffligt bra på Järva fältet.

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE 2011, se sida 2.

JOKs VÅRPROGRAM 2011, se sidorna 22-24.

I detta utskick ingår även JOKs Medlemsförteckning.

OBS! Inbetalningskort, gällande medlemsavgiften för år 2011, medföljer detta utskick.

“JÄRVA CLEAN UP” - söndagen den 30/1.

Välkommen att delta i ett vinterfågelrally på Järva fältet.

Läs mer i JOK:s program sida 22.

**JOK
50 år
2011**

JOK fyller 50 år 2011 och denna högtid
celebreras givetvis med en **jubileumsfest**.

Läs mer om festen, anmälan o s v på sida 3.

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE 2011

Härmed kallas till Järvafältets Ornitologiska Klubbs årsmöte för år 2011.

Tid: 2011-01-25, kl. 19:00
Lokal: Naturskolan, Väsby gård

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar visar Daniel Pettersson bilder från en fotoresa han gjorde till kustområdena norr om Shanghai i Kina i slutet på april 2010.

Läs mera om programpunkten i JOKs vårpogram i slutet av detta JOK-blad, där innekvällarna presenteras på sidan 24.

MEDLEMSAVGIFTEN FÖR ÅR 2011

Med detta utskick bifogas inbetalningskort gällande medlemsavgiften för år 2011.
(OBS! Fortfarande bara 50 kr).

Vi hoppas naturligtvis att Du även i fortsättningen vill vara medlem i JOK och i så fall önskar vi att Du betalar in medlemsavgiften så snart som möjligt, eftersom detta avsevärt underlättar arbetet för klubbens kassör och medlemsansvarige.

Dessa befrias därigenom från det trista arbetet med att skicka ut påminnelser om medlemsavgiften.

OBS!

Har Du förlorat det bifogade inbetalningskortet, går det precis lika bra att betala in medlemsavgiften (50 kr) med en vanlig postanvisning eller via internet på plusgironummer 580 132-9.

MEDLEMSFÖRTECKNING

I detta utskick ingår JOKs medlemsförteckning 2010.

Om du upptäcker felaktigheter eller känner till förändringar/kompletteringar bör du kontakta Clas Cronlund (583 529 27) så att medlemsförteckningen blir så korrekt som möjligt.

MINIFÖRTECKNING

Tidigare har årets sista utskick innehållit "Miniförteckning över Järvafältets fåglar". För att begränsa den kraftigt höjda tryckkostnaden, som klubbens utskick drabbats av under år 2010, avstår vi tills vidare från att trycka och skicka ut miniförteckningen.

Miniförteckningen finns dock som vanligt tillgänglig på JOKs hemsida.

I årets upplaga av miniförteckningen har endast två förändringar gjorts.

Dessa gäller isabellastenskvätta som är en ny art för Järvafältet (upptäckt dec. 2009) och höksångare som är ny art för norra delen av Järvafältet (upptäckt aug. 2010).

Du som önskar och har möjlighet kan skriva ut miniförteckningen från JOKs hemsida. Om du har problem med att fixa detta, så kan du väl försöka be någon kompis om hjälp.

För att hitta "Miniförteckningen över Järvafältets fåglar" på JOKs hemsida går du in i spalten med JOK-doppingen, under rubriken **Rapporter/Artlista**.

På artlistesidan finns bl a "Miniförteckning för Järvafältets fåglar" som pdf-fil, vilken går bra att skriva ut.

ANTAL OBSERVERADE ARTER PÅ JÄRVAFÄLTET

På hela Järvafältet har t o m november 2010 265 arter observerats.
På norra delen av Järvafältet har 258 arter observerats.

JOK 50 år - Stor Jubileumsfest!

År 2011 är det 50 år sedan JOK bildades. Det skall vi fira med en hejdundrande fest med förstklassig mat och dryck samt många muntrationer och en bred exposé över klubbens historia! Klart att du skall vara med, men anmäl dig fort för antalet deltagare är begränsat till 100!

När?

Fredagen den 8 april 2011 kl. 19.00.

Var?

Eldquarns festvåning i Löpargymnasiet, Häggviksvägen 2. Med kollektivtrafik åker du pendeltåget till Häggvik, går ut från stationen åt höger och följer Häggviksvägen högst fem minuter tills du kommer fram till gymnasiet och restaurangen (som ligger i bottenvåningen och tydligt syns).

Kostnad?

Du får en briljant trerättare till det mycket starkt (av klubben) subventionerade priset av 200 kr. Då ingår välkomstdrink samt vatten/lättöl, men för futtiga 100 kr kan du tillhandla dig ett dryckespaket till självkostnadspris med nubbe, mellanöl och ett par glas rödvin.

Du får ta med din respektive, men han/hon måste då betala medlemsavgift till JOK för år 2011.

Det går också att till självkostnadspris på plats inhandla mer vin samt avec till kaffet.

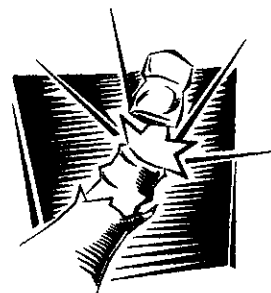
Anmälan?

Du anmäler dig, senast den 15 februari, per e-mail till klubbens kassör Björn Wester, bjorn.wester@tele2.se.

Då anger du om du vill ha dryckespaketet (obs inga egna flaskor!), äta vegetariskt och om du tar med din respektive.

Sedan betalar du inom 14 dagar 200 kr exkl. - eller 300 kr inkl. dryckespaketet till JOKs plusgiro 58 01 32 - 9.

Respektive som inte är med i JOK betalar, som sagt, 50 kr extra.

NÅGRA PLUS OCH MINUS UNDER ÅR 2010

Nedan redovisas några personliga reflektioner över vad som upplevts som positivt (+) och negativt (-) på Järvafältet under det gångna året.

Detta är som sagt personliga tankar som skrivits ned och du har alldeles säkert egen och kanske helt annan uppfattning om vad som upplevts som bra eller dåligt för fågellivet, JOK o s v under år 2010.

+

Nytt och rejält **fågeltorn** vid Säbysjön.

Lyckade **fiskgjusehäckningar** vid både Säbysjön och Översjön.

Rekord för antalet **brunandshäckningar** (12 st) i Säbysjön.

Järvafältets **första gråhägerhäckning** konstaterades vid Väsby sjöäng.

Bra häckningsresultat för **skrattmåskolonierna** vid Säbysjön och Råstasjön.

Minst 4 st konstaterade **hornugglehäckningar** i området.

JOKs egen fågel, svarthakedoppingen, häckar i alla fall med ett par på Järvafältet (Hjulsta vattenpark), vilket tyvärr inte skett varje år sedan 1990-talets början.

Smådoppingar häckade för första gången vid Skogvaktarkärret.

Två av områdets tre **storlomspår** fick ut ungar. Tredje fyndet av **myrsnäppa** och **kustsnäppa**. Järvafältets andra, och för norra delen första, **höksångare** rastade vid 30-meterskärret.

Flygverksamheten på Barkarby är avslutad, vilket gör att norra delen av Järvafältet numera belastas av betydligt mindre buller.

Vid Säby strandäng har man under hösten arbetat med göra lokalen ännu **mer tillgänglig för fågelintresserade med olika former av funktionshandikapp**. T o m synskadade skall kunna besöka strandängen för att på sina villkor få uppleva lokalens fågelfauna.

JOKaren **Ronny Carlsson** blev "Järvafältets hjälte" år 2010.

JOKaren **Gigi Sahlstrand** utsågs av SOF till "Årets Silvertärna" år 2010.

JOKs medlemsantal fortsätter att öka och det är väl, som man brukar säga, bara en tidsfråga tills vi når upp till 500 medlemmar?

Sommaren 2010 fanns det inte några flyplan på Barkarbyfältet och inte heller någon tornfalkshäckning.

-

Det fågelintressanta **runderatområdet** vid **affären Plantagen** minskar i snabb takt och inget nytt ersättningsområde av samma karaktär har kunnat erbjudas.

Flyget är borta och flygfältets fågelvänliga ytor börjar bebyggas.

Vinterns dåliga isar begränsade **vassröjningen** vid områdets våtmarker och sjöar

Fågelrestaurangens sådda örter drabbades hårt av sommarens flera veckors långa torka, vilket resulterade i mindre föda åt områdets övervintrande småfåglar.

Ingen enda tornfalkshäckning på Järvafältet, vilket måste vara ett antal decennier sedan något så trist inträffade.

Ingen brun kärrhökshäckning i området detta år. Också detta sorgligt, men vi räknar optimistiskt med att arten är tillbaka som häckfågel på Järvafältet redan nästa år.

Onormalt få kläckta **tofsvipeungar**.

Mindre strandpiparna försökte, efter envist många års försök, inte längre häcka på Säby strandäng år 2010.

Vi tvingades åter notera ett **dåligt år för nötkråkorna**.

Dålig höstsamling av änder i Säbysjön.

För näringsfattigt eller för havsömsrikt?

Det upptäcktes **inte en enda ny art för Sverige på Järvafältet år 2010**, vilket det gjorde ifjol. Visst var det väl mycket bättre förr? Eller hur?

Vilken tur att minusspalten blev kortare än plusspalten.

VINTERNS FÅGELMATNINGAR

Under slutet av oktober körde JOK igång med klubbens fågelmatningar och dessa finner du som tidigare söder om Säbysjön, norr om Ravalen och väster om Fäboda.

Samtliga matningar är placerade ganska så nära vägar och därmed lättillgängliga för såväl skådare som övrig naturintresserad allmänhet.

Matningarna vid Säbysjön och Fäboda genomförs helt i JOKs regi. Matningen norr om Ravalen utgör ett samarbete mellan Sollentuna kommun och JOK.

Liksom tidigare kommer JOK att med pengar ur klubbkassan främst satsa på att köpa in solrosfrön till matningarna. Vi kommer också att försöka köpa större talgbitar från något charkuteri eller liknande.

För att de aktuella fågelmatningarna skall fungera lika bra som under tidigare vintrar, är det givetvis även denna vinter mycket värdefullt om matningarna stötts med kompletterande matbidrag i form av solrosfrön, viltfågelfrön, talgbollar, nötter, bröd, frukt o s v.

Under vintern 2009-10 köpte JOK in fågelmat, främst solrosfrön och talg, för minst 7000 kr. Den totala kostnaden för att hålla igång våra fågelmatningar var i praktiken betydligt större eftersom många av klubbens medlemmar varit mycket generösa med att fylla på matningarna.

JOK FIXAR KAFFET I NATURSKOLANS KAFÉ

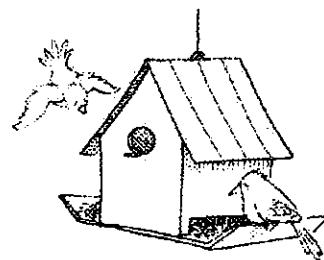
Även denna höst ansvarade JOKare under två söndagar för öppet hållandet vid det populära Naturskolekaféet vid Väsby gård.

JOKarna som fixade fiket åt många mycket nöjda fikagäster var:

Karin Callmer ("lagkapten"), **Ulla Björkdahl**, **Gunta Dambekalns**, **Elisabeth Eklund**, **Orvar Fredriksson** och **Sofie Sällström**.

För att Naturskolekaféet skall kunna hållas öppet under söndagarna erfordras ideellt föreningsarbete av den typ som JOKs och

Du, som kanske t o m tycker att klubbens medlemsavgift är några kronor för låg, får gärna sätta in dessa kronor på JOKs plusgirokonto (580 132-9) i samband med att du betalar in medlemsavgiften för år 2011. Dessa extrapengar kommer att nyttjas vid våra fågelmatningar, som tyvärr tenderar till att bli allt dyrare för varje år.

Även i föregående JOK-blad, som kom ut i mitten av september, fanns en liten notis om "sponsring" av JOKs fågelmatningar. Denna lilla "vädjan" bidrog till att flera hundra kronor sattes in på JOKs plusgirokonto. **Ett stort tack för dessa matningspengar**, vilka kan medverka till att vi kan få behålla klubbens låga medlemsavgift (50 kr) ytterligare något år.

Har du frågor, kommentarer eller idéer angående JOKs fågelmatningar bör du kontakta de matningsansvariga:

Tommy Eriksson, Tommy Carlsson,
Anders Lindberg och Olle Bernard (Säbysjön).
Björn Wester och Bo Hallman (Fäboda).
Mats Weiland och Rikard Dahlén (Ravalen).

övriga medverkande föreningars representanter ställer upp med.

JOK får för sin insats vid fiket mycket bra PR. Dessutom ger försäljningen en vinst som delas mellan de föreningar (Naturskyddsföreningen och Friluftsförbundet i Sollentuna och Södra Upplandskretsen av Svenska Turistföreningen), vilka helt ideellt ansvarar för kaféverksamheten.

Under våren 2011 kommer JOK att ansvara för Naturskolans kafé söndagarna 13/2 och 3/4.

TACK FÖR KAFFET

JOK arrangerade under år 2010 enligt tradition fyra st innekvällar och som vanligt var intresset för dessa trevligt stort.

Lena Radler och **Johan Wallin** ansvarade även detta år för innekvällarna.

D v s ordnat fram föredragshållare inklusive bildvisningsutrustning samt inte minst viktigt

fixat innekvällarnas fika. **196 innekvällsbesökare tackar för denna insats.**

Ett tack givetvis också till **Rickard Dahlén** och **Bengt Sundberg** som ansvarat för "Klubblokalen" Väsby gård.

UTFÖRDA NATURVÅRDSARBETEN HÖSTEN 2010

Säby strandäng och 30-meterskärret

På Säby strandäng och i 30-meterskärret genomfördes under hösten skötselarbeten av Järfälla kommun i ungefärligt samma omfattning som under de senaste höstarna.

På **Säby strandäng** visade det sig även denna höst tyvärr vara för sankt för att tillgänglig arbetsmaskin skulle kunna bearbeta (slaghacka) markytan ända ut till strandängens sk blå bård, dvs den kanal som skiljer öarna från fastlandet. Övriga ytor på strandängen är dock både betade och bearbetade på ett tillfredsställande bra sätt.

En förhoppning finns ju att vi i JOK, och eventuellt i samarbete med Järfälla kommun, skall kunna röja bort de höga växterna på strandängens yttre del.

Får vi inte bort dessa höga växter förlorar vi tyvärr mycket av sikten från strandängens obsolet platser utöver öar, kanaler och Säbysjöns öppna vattenyta.

De tuvor, som ofta utgörs av den av betesdjuren icke populära örten veketåg, kommer vi dock förmodligen inte att kunna göra något åt.

Vid **30-meterskärret** har slaghackning genomförts på i princip hela ytan nedanför parkeringen och dessutom på en några tiotal meter bred yta norr om 30-metersstigen.

Målsättningen var att slaghackning, som också innebär att tuvorna med veketåg bearbetas, skulle ha utförts ytterligare ett stycke norrut. Men så blev det tyvärr inte denna höst.

Under hösten har en entreprenör arbetat med att bila ner flera gamla militära skyddsvärn/bunkrar vid 30-meterskärret och i anslutning till Barkarby flygfält. Dessa arbeten utfördes på Järfälla kommun, och kanske också militären, bedömde att det finns säkerhetsrisker om man inte avlägsnar dessa värn.

Man inser lätt att antalet besökande människor i naturreservatet kommer att öka rejält efter utbyggnaden av flera tusen bostäder på Barkarbyfältet.

Därför väljer man att avlägsna flera av militärens gamla värn för att undvika olyckor. Risken finns ju att t ex lekande barn ramlar ner från, eller trampar igenom gamla och ofta trasiga betongkonstruktioner.

Åtgärder för att göra **Säby strandäng tillgänglig för olika typer av funktionshandikappade** redovisas på sidan 9 i detta JOK-blad.

Väsby sjöäng

På sjöängen släpptes under någon höstvecka Bögs gårds stora koflock ut för att intensivbeta. Detta resulterade i en väl avbetad sjöäng och dessutom bidrog kornas trampande till att marken bearbetades rejält.

Målsättning med kornas intensivbete är naturligtvis att bl a försöka motverka igenväxning av sjöängen.

Blötängen (Solna)

Vid Blötängen utfördes under våren förbättring av strandzonerna, detta genom schaktarbeten. I höst har de mesta av vass, kaveldun mm i Blötängen avlägsnats av Solna kommun. Syftet är att bevara en klarvattenyta och om möjligt även skapa en biotop som lockar vadare till att besöka lokalen.

Tyvärr har hittills inga betande djur kunnat anskaffas till Blötängen, vilket naturligtvis är negativt eftersom dessa skulle bidra till att hålla Blötängen och dess strandzoner i ett för flera våtmarksfågelarter bra skick. Utan betande djur tvingas man även i framtiden röja av Blötängen maskinellt om man vill bevara våtmarken inklusive en klarvattenyta.

Råstasjön

Solna kommun har under hösten röjt en hel del vass och sly runt Råstasjön, vilket har öppnat upp och därmed medfört mycket bättre utsikt över sjön.

Vid sjöns västra del har man röjt av all vass och sly på en ca 100 meter lång och ca 30 meter bred sträcka. Arbetet bör ha utförts med en sjögående maskin.

Målsättningen med denna insats är att försöka skapa lämpliga ytor för vadare och förhoppningsvis är den aktuella ytan tillräckligt stor för att locka till sig tofsvipor, enkelbeckasiner och gärna ytterligare någon vadarart.

Även vid sjöns östra del har man avlägsnat sly, vass mm. Detta dock på en mindre yta.

PLANERADE NATURVÅRDSARBETEN

Säby strandäng och 30-meterskärret

JOK planerar att utföra den traditionella vassröjningen på Säby strandängs öar (12/2) samt om så erfordras komplettera vassröjningen på fastlandet.

Förhoppningsvis kommer Järfälla kommun att medverka, kanske med maskinella insatser, så att det mesta av vassen kan avlägsnas.

Ett villkor är naturligtvis att isen håller för dessa arbetsinsatser.

Eftersom det just nu finns rejält mycket vass som skall avlägsnas, både på öarna och på fastlandet, får vi hålla tummarna för att vintern kommer att bjuda på riktigt bra och säkra isar.

Säbysjöns fågeltorn

Det finns fortfarande planer på att försöka göra Säbysjöns nya fågeltorn ännu stabilare. Tornet är för närvarande rätt så stabilt, men eftersom det tycks finnas lite pengar kvar i projektet så borde dessa kunna nyttjas för en ytterligare förbättring av stabiliteten.

Till våren kommer Järfälla kommun att sätta upp nytillverkade fågelinformationsskyltar i fågeltornet. Dessa skyltar förväntas vara specialdesignade, kanske med JOKs medverkan, för att kunna presentera fågelfaunan i Säbysjön.

Älgkärrstippen

Sollentuna kommun kommer att röja bort det sly som nu vuxit sig så högt, att det börjar begränsa utsikten från Älgkärrstippens topp.

Väsby sjöäng

Under vintern kommer Sollentuna kommun att försöka utföra schaktningarbete för att kunna utöka sjöängens befintliga klarvattenytor.

En lite större vattenyta, som dessutom kan hållas öppen och inte helt växa igen under sommaren, skulle kunna gynna t ex en smådoppinghäckning.

För att kunna behålla vattnet i Väsby sjöäng under sommaren på en för t ex smådoppingar och änder acceptabel nivå, planeras för att komplettera sjöängen med en reglerbar damm vid lokalens södra del, d v s den del som sträcker sig in i Barsellpasset.

Ravalen

Om kommande vinters isförhållande så medger kan det bli aktuellt med vass- och kaveldunsröjning vid Bögs våtmark samt vid några lokala vassområden i Ravalen.

Råstasjön

JOKarna som är aktiva vid Råstasjön har under de senaste åren lyckats suveränt bra med att skapa bra ytor för sjöns häckande skrattmåsar. Kolonin tycks bli större för varje år och detta bör ju sporra till att fortsätta kampen mot vassen ute på lämpliga häckningsöar. Genom att trampa ned vassen har Råstasjö-JOKarna lyckats skapa förutsättningar för att en numera imponerande stor skrattmåskoloni, med ca 500 flygga ungar 2010, trivs bra vid sjön.

RUDERATOMRÅDEN, EN BRISTVARA

Det är med rejält stor sorg vi under hösten tvingats se hur det fågelpopulära ruderatområdet intill affären Plantagens parkering till stor del förvandlats till en byggarbetsplats. I ca tio års tid har ett antal olika småfågelarter under i princip hela året häckat, rastat, övervintrat och provianterat i detta av skådare välbesökta ogräsområde.

Och vem minns inte vad som hände i detta område i början av december 2009.

Då gjordes det tofte fyndet i Sverige av isabellastenskvätta här, och denna rara fågel stannade kvar under flera dagar vilket gjorde att den hann locka mängder av skådare till lokalen.

Under åren har även andra rara fåglar som t ex svart rødstjärt och videsparv observerats i detta ruderat område.

Innevarande vinter blir nog den sista som åtminstone någon del av Plantagens ruderat område finns kvar och hittills denna höst har området bjudit oss på bl a rastande rødstrupiga piplärkor, blåhakar, steglitsar, vinterhämpingar, snøsiskor och lappsparvar.

Det skulle ju vara otroligt trevligt att kunna få ersätta ruderat området vid Plantagen med ett likvärdigt område någon annanstans på Järvafältet, men någon sådan lösning finns för närvarande inte.

Det verkar tyvärr inte vara alldeles enkelt att hitta en lämplig yta på Järvafältet, där man kan skapa en biotop, som uppvisar karaktären av ett ogräsområde.

Lite trist eftersom vi vid Plantagenområdet lärt oss hur värdefullt ett sådant område är för många olika fågelarter.

INBJUDAN TILL VASSRÖJNING DEN 12/2 2011

I fjol kunde JOK p g a för dåliga isförhållanden inte genomföra den traditionella vass- och sly-röjning på öarna utanför Säby strandäng. Till all lycka klarade de s k "fredagsröjarna", trots de svaga isarna, ändå av utföra ett tämligen omfattande arbete. T o m så pass bra att vi var säkra på att det skulle fungera för skrattnåskarna att hitta tillräckligt med ytor för boplatser. I vinter hoppas vi naturligtvis på att isen skall bli så bra, att vi utan några som helst problem kan genomföra JOKs stora vassröjningsdag.

Syftet med JOKs arbete är att bl a skapa allra bästa förutsättning, för att Säbysjön skall få behålla en av landets tio största skrattnåskolonier (1000-1200 par under de senaste åren). Med en bibehållen skrattnåskoloni vid Säby strandäng gynnas dessutom flera andra arter av områdets sjö- och våtmarksfåglar.

Arbetet består liksom tidigare att med liar och saxar avlägsna den växtlighet som tyvärr varje sommar frodas ute på skrattnåskolonins öar. För att göra JOKs insats framgångsrik är det naturligtvis önskvärt att så många som möjligt har tid och lust att ställa upp vid detta viktiga naturvårdsarbete.

Uppslutningen vid JOKs vassröjning har hittills varit imponerande och glädjande stor och en stark förhoppning är naturligtvis att det stora intresset består.

JOKs insats kan vara avgörande för att vi skall få behålla lokalens intressanta fågelfauna.

EXTRA RÖJNINGSDAGAR VID SÄBY STRANDÄNG

I likhet med de senaste vintrarna planerar JOK att försöka genomföra några extra vassröjningsdagar vid Säby strandäng.

Dessa insatser utgör en viktig komplettering till JOKs stora vassröjningsdag (12/2), och brukar visa sig vara värdefulla för att vi skall nå ett gott resultat vid strandängen.

Detta visade sig särskilt tydligt föregående vin-ter, eftersom det endast var den s k fredagsröjningen (tre fredagar) som då kunde genomföras p g a det urusla isförhållandet.

SÖNDAGSVANDRINGARNA

Under hösten har Bengt Sundberg kämpat på med att leda fågelvandringar sista söndagen varje månad.

Vandringarna lockade vid varje tillfälle denna höst 15-25 personer att delta, och detta trots att vädret ibland varit av allra sämsta sort.

JOK kommer som vanligt att låna liar från Järfälla och Sollentuna kommun.

Dessutom inhandlade JOK för några år sedan fyra st liar för att användas vid denna typ av verksamhet.

Påminnelse och information om bl a isförhållan- det inför JOKs naturvårdsdag på Säby strandäng presenteras även på JOKs hemsida ("Anslagstavlan"), då den "stora dagen" närmar sig.

*Väl mött på Säby strandäng
lördagen den 12/2 2011.
Arbetet startar kl 9 och
beräknas pågå fram till ca kl 14.*

PS 1: Det är givetvis mycket värdefullt att du, som endast har möjlighet att medverka under en kortare del av dagen, ändå försöker hinna med och bidra med ett lite mindre arbetspass på strandängen.

Ingen av oss orkar stå och lia flera timmar i sträck, och därför krävs avbytare vid verktygen, för att vi skall nå det resultat som vi eftersträvar.

PS 2: JOK bjuder som vanligt på korv som vi tillsammans grillar över öppen eld.

Frågor angående vassröjningen kan ställas till Olle Bernard tel: 580 37 257, 070 340 5883.

När vi får tillräckligt bra isar kommer en inbjudan till s k extra vassröjningar att ske så snart som möjligt.

Information med tider o s v "annonseras" på JOKs hemsida ("Anslagstavlan").

Är du intresserad av, och önskar medverka vid dessa extra vassröjningsdagar, får du gärna kontakta Olle B; tel: 580 37 257, 070 340 5883.

SÄBY STRANDÄNG BLIR TILLGÄNGLIGARE FÖR FUNKTIONSHINDRADE

För några år sedan presenterade Järfälla kommun ett projekt som skulle skapa bättre förutsättningar för funktionshindrade att kunna skåda fågel vid Säby strandäng.

Tyvärr avstannade då projektet och det upplevdes därmed som att detta nog kunde betecknas som ett avslutat kapitel.

Under sommaren 2010 nåddes emellertid JOK av det trevliga beskedet att projektet återstartat.

Projektet har tidigare redovisats i JOK-bladet, men eftersom detta var för några år sedan, kan det kanske vara lämpligt med en kortfattad information om projektet.

Målsättningen är att skapa riktigt bra förutsättningar för funktionshindrade att kunna få njuta av det intensiva fågelliv, som under framför allt vår och försommar, kan upplevas vid Säby strandäng.

Projektet omfattar bl a en **förbättring av vägen ner till Säby strandängs norra obsplats.**

Detta har utförts genom att vägen planats ut, dvs att svackor fyllts igen, och att vägen dessutom försetts med en ytbeläggning av mycket hårt packat grus som skall **underlätta för rullstolsburna att ta sig ned till obsplatsen.**

En grupp av funktionshandikappade som nog relativt få av oss mött ute på fågellokalerna är de som är **synskadade.**

Naturligtvis finns de synskadade personer som är intresserade av fåglar, mycket märkligt vore det väl annars, eftersom fåglar nog berör de flesta människor.

Att vi inte möter de synskadade ute på välbesökta fågellokalerna kan ju bero på att dessa ofta har svårt att sig dit utan assistans.

Ett sådant praktiskt, och ibland svårlöst problem, kan nog bidra till att påverka utvecklingen av en persons fågelintresse i negativ riktning.

När frågan om gravt synskadade och kombinationen fågelskådning framfördes till under tecknad, ställde jag mig omedelbart följande raka fråga:

"Har jag någonsin mött en tydligt synskadad fågelskådare i fält?"

Nej, inte vad jag minns. Har du?"

Och vad skulle då en mer eller mindre svårt synskadad och naturintresserad person kunna få uppleva på en fågellokal som Säby strandäng?"

Att som synskadad artbestämma fåglar på utseendet är väl tyvärr oftast helt omöjligt.

Behållningen bör i stället bli att **få höra alla fågelläten.**

Att få göra en utflykt till naturen och där få uppleva ljudet av Säby strandängs skrattnåsar, kanadagäss, krickor, knipor, tofsvipor, sjungande småfåglar osv, samt som kronan på verket kanske också få höra Säbysjöns ropande storlommar, anses av representerarna från den aktuella gruppen av handikappade som mycket attraktivt.

För att underlätta för gravt synskadade att ta sig ner till obsplatsen norr om strandängens, har Järfälla kommun satt upp ett mycket **långt vitmålat trästaket/"ledstång"**. Detta staket, där konstruktionen utarbetats i samarbete med representanter för de synskadade, skall nyttjas av dessa genom att man med sitt hjälpverktyg, **den vita käppen, håller kontakt med det låga staketet.**

Eftersom under tecknad aldrig vare sig sett eller läst om att denna typ av hjälpmedel för synskadade anordnats på någon fågellokal, upplevs det som att Järfälla kommuns satsning på de synskadade rent av kan utgöra ett **sk pilotprojekt.**

Om det verkligen visar sig vara så, bör vi kunna förvänta oss någon form av ökat mediaintresse för Säbysjön, strandängens och områdets fågel fauna. Detta bör i sin tur förstärka Säby strandängs värde och bidra till att säkerställa en fortsatt bra skötsel av strandängens av Järfälla kommun

I mitten av november har Järfälla kommun, med hjälp av en entreprenör, färdigställt vägen ned till den norra obsplatsen. Även det låga vita specialstaketet/"ledtången" är på plats.

Obsplatsen har avjämnats så att de funktionshindrade så enkelt som möjligt skall kunna förflytta sig där. Det har också satts upp två st s k pulpeter här, som skall kunna nyttjas av den som så önskar för att stödja/vila sig emot.

För att garantera, så att inte betande djur och tex rullstolsburna eller synskadade kommer i oönskade kollisioner med varandra, skall ett staket sättas upp utefter vägen ned till, och runt om strandängens norra obsplats.

Eftersom man redan nu kommit så pass långt i projektet, med att tillgängliggöra Säby strandäng för fågelintresserade med olika varianter på funktionshandikapp, finns det mycket goda chanser till att vi redan kommande vår kan få möta nya skådare vid strandängens.

BARKARBYFÄLTETS FORTSATTA UTBYGGNAD

Utbygganden av Barkarbyfältet fortsätter och under hösten redovisade Järfälla kommun att ICA-Fastigheter AB köpt en 24 000 kvm stor markyta söder om av affären Plantagens parkering.

På denna yta kommer ICA att bygga en livsmedelsbutik (ICA-Kvantum) med 5 000 kvm affärsyta.

På övrig markyta planerar ICA att bygga för annan typ av handel och för service och restauranger (5 000 kvm), för nöje som t ex gym och bowlinghall (3 000 kvm) samt för verksamhet som inte utgörs av handel som t ex kontor m m (4 000 kvm).

På resterande inköpta markytor kommer ICA att bl a bygga garage.

ICA planerar för att kunna öppna sin matvaruaffär år 2012.

Järfälla kommuns planering av Barkarbyfältet presenterades bl a i ett aktuellt (nov. 2010) informationsblad som skickats ut till kommunens innevånare. Citat ur detta informationsblad:

”Barkarbystaden är Järfällas största och viktigaste utbyggnadsområde. Den skall bli en spännande stad där boende, handel och utbildning samsas och där närheten till naturen och de kulturhistoriska miljöerna tas till vara.

Området har unika förutsättningar genom sin storlek och sitt goda läge nära vägar och kollektivtrafik alldeles intill Järvafältet.

Planen som omfattar ett 400 hektar stort område medger en möjlig utbyggnad av upp till 5000 bostäder och cirka 6000 arbetsplatser i en varierad stadsbygd. 200 bostäder är färdigbyggda och ytterligare 250 bostäder är under produktion och försäljning.”

FÅGELRESTAURANGEN DRABBAD AV FORMSVACKA

Inför vintern 2004-05 startade Järfälla kommun fågelrestaurangen vid 30-meterskärrets parkering. JOK hade dessförinnan under flera år försökt hitta en lämplig yta för att skapa en fågelrestaurang och detta enligt en modell som genomförts av Marks fågelkubb (Västergötland). Fågelrestaurangen, som är ungefär 1,2 ha stor, har varje vinter varit välbesökt av främst frätande småfåglar. Även insektsätande fåglar, som t ex blåhakar, besöker under höstens inledning ofta restaurangen för att proviantera. Dessa småfåglar, ibland många hundra, samt även möss och sorkar lockar naturligtvis till sig flera arter rovfåglar som sparv- och duvhök, blå- och brun kärrhök, orm- och fjällvråk samt tornfalk.

Kattugglor häckar ofta i närområdet och försöker alldeles säkert jaga de möss som äter sig mätta av fågelrestaurangens alla frön.

Lite kurios är att Järvafältets första observerade slagguggla sågs jaga möss vid restaurangen någon dag innan den dräptes av en duvhök.

Under de sex vintrar som fågelrestaurangen varit igång har sådden utvecklats bra, vilket medfört ett mycket tillfredsställande och bra resultat för såväl fåglar som fågelskådare. Inför den sjunde vintern (2010-2011) såg det tyvärr inte alls bra ut i fågelrestaurangen. Framför allt märktes detta på att solrosorna inte utvecklats normalt. Dessa hade visserligen blommat i ett mycket rikligt antal men blommorna, och de bärande frökorgarna, var alldeles för små för att vara o k.

Årets sådd skedde under mitten av maj. Möjligen blev sådden några dagar försenad p g a att kommunens traktor tvingades tillbringa några majdagar på verkstad. Undertecknad tror dock inte att detta påverkade resultatet vid fågelrestaurangen.

Däremot minns väl alla den långa och mycket torra sommar som vi kunde njuta av i vår del av landet. Tyvärr uppskattade inte fågelrestaurangens växter denna värme. Eftersom denna odling inte konstbevattnas kunde vi då konstatera att växtligheten stannade av och vi var nog flera som undrade om det över huvud taget var några växter som skulle överleva denna torrperiod.

Järfälla kommuns ”bonde” heter Uno Ericsson och han har skött fågelrestaurangen under alla år. Beträffande lämplig tidpunkt för sådd skrev Uno för flera år sedan följande:

”Tidpunkt för sådd är i början av maj man kan inte vänta för länge, för sommartorkan stör utsådens etablering. Etableringen blir sämre ju mer man väntar med sådden och därmed får man sämre resultat.”

I år tvingas vi inse att den ovanligt långa sommartorkan till mycket stor knäckte solrosorna, de hann liksom inte med att genomföra hela sin växtprocess.

Lyckligtvis klarade några sådda örter, sädeslag, av sommartorkan, vilket från mitten av november lockat till sig ett stort antal av gulspårvar och steglitsar.

ÅRETS DJURVÄN 2010

Svenska Djurskyddsföreningen utsåg år 2009 Järvafältets Ornitologiska Klubb till "Årets Djurvän", vilket för oss i JOK var både överraskande och givetvis mycket glädjande. Enligt Djurskyddsföreningen erhöll JOK detta pris för "vårt fantastiska arbete med att hålla Säbysjön öppen för det rika fågellivet".

Till "Årets Djurvän år 2010" har Svenska Djurskyddsföreningen utsett Svenska Rovdjursföreningen och detta med följande motivering:

"Genom sitt arbete med att föra rovdjurens talan och att genom information öka människans acceptans och förståelse för rovdjur samt verkande för att bevara de svenska rovdjurens som ett naturligt inslag i vår natur och deras rätt till livskraftiga stammar."

Att som JOKare överlämna "stafettpinnen" "Årets Djurvän" till Svenska Rovdjursföreningen känns åtminstone för undertecknad som utomordentligt bra. Det förhåller sig t o m säkert så, att det finns flera medlemmar i JOK som

också är medlemmar i Svenska Rovdjursföreningen och därmed numera kan titulera sig som dubbla "Årets Djurvänsvinnare".

Man kan väl våga påstå, även om man kanske anses vara en aning jävig, att Svenska Djurskyddsföreningen lyckats utomordentligt bra vid valet av "Årets djurvän" åren 2009 och 2010.

Undertecknad klarar i detta sammanhang inte av att avstå från att åter citera de vackra och stilfulla texttrader som pryder det diplom som Svenska Djurskyddsföreningen förärade JOK.

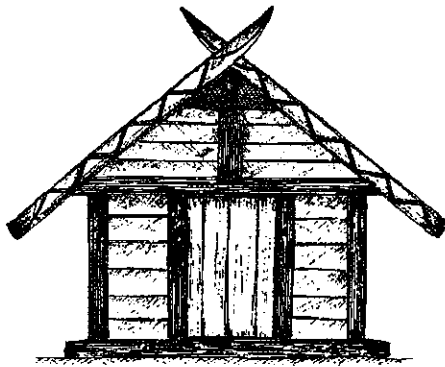
*"För idoga ideella insatser
för att återskapa en uppskattad fågelsjö.
Man hör åter fåglar sjunga
med mångahanda ljud.
Skall icke då vår tunga lovsjunga
Järvafältets Ornitologiska Klubb."*

NYBYGGT JÄRNÅLDERSHUS PÅ JÄRVAFÄLTET

Mellan Bögs och Väsby gård har Sollentuna kommun under hösten byggt ett nytt hus. Nu är det ingen exklusiv villa med sjöutsikt mot Ravalen som uppförts, inte heller en ny klubbstuga åt JOK, utan ett järnåldershus i tidstrogen stil.

Syftet med att bygga ett järnåldershus på denna plats är att visa upp ett boende som stämmer överens med denna tidsålder.

Det nybyggda järnåldershuset kommer att både förstärka bilden av järnålderns landskap och att utgöra en samlingsplats för visningar av detta landskap.

Järnåldershuset

Sollentuna kommun presenterar det nya järnåldershuset på sin hemsida enligt följande:

"Vi bygger ett järnåldershus

För att utveckla och levandegöra informationen om områdets förhistoria återskapar vi delar av innehållet i järnålderns landskap. Ett mindre järnåldershus byggs på en boplatsterrass för en trolig järnåldersbosättning. Huset blir en tydlig historisk markör som visar att området var bebott under järnåldern.

Tidsperioden vi utgår från är järnåldern med fokus kring år 0-400 eKr, Romersk järnålder. Vi får då en stark koppling till stensträngarna och fornborgen i närheten. Många gravar i området är från äldre järnålder och bronsålder. Fornlämningarna visar att det finns en lång kontinuitet i nyttjandet av det förhistoriska landskapet mellan Bög och Väsby.

Under järnåldern blev människan mer bofast och organiserade marken kring sin bosättning mer långsiktigt. Andra hustyper än de långhus, som var den vanliga hustypen under bronsåldern, börjar nu byggas. Huset vi bygger är ett mindre skiftesverkshus i trä.

Platsen har det läge som man värdesatte redan på järnåldern, en plan yta på en väl-dränerad sluttning med närhet till sjö och lämplig åkermark."

NY RÖDLISTA ÅR 2010

Under år 2010 har en ny s k Rödlista presenterats av Artdatabanken vid SLU, för övrigt samma organisation som ansvarar för Artportalen/Svalan. Årets rödlista ersätter den föregående från år 2005.

Rödlistan är uppdelad i följande kategorier:
Nationellt utdöd (RE- Regionally Extinct),
Akut hotad (CR- Critically Endangered),
Starkt hotad (EN- Endangered),
Sårbar (VU- Vulnerable),
Nära hotad (NT- Near Threatened),
Kunskapsbrist (DD- Data Deficient).
 De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns **hotade**.

Årta är en de arter som försökt häcka på Järvafältet och placerats i områdets mest skyddsvärda rödlisteklass - Sårbar (VU).

Antalet fågelarter på 2010 års rödlista är 91 st, vilket är 3 fler i jämförelse med 2005 års lista. Den nya listan innehåller ett antal nya arter, men det finns också några arter som strukits från listan.

Bland nya arter finns **drillsnäppa, tornseglare, tobisgrissla, gråtrut (!), ejder och sydlig gulärta.**

Bland arter som strukits på den nya rödlistan finns skedand, skogsduva, törnskata, stenskvätta och entita. Dessa arters uppträdande bedöms numera vara så stabilt att de inte längre anses vara i behov av skydd genom rödlistning. Beträffande törnskata är denna art sannolikt fortfarande med i EU:s "Fågeldirektiv".

Stenskvätta var ny på 2005 års lista men är numera åter utan rödlisteskylt.

Bland skyddsvärda arter har sydlig gulärta återkommit. Denna ras av gulärta fanns för många en aning överraskande inte med på 2005 års rödlista, men nu är den sydliga gulärtan åter med och dessutom har arten klassats upp till hotad - "Sårbar (VU)".

Mer förvånad blir man kanske över att gråtrut och drillsnäppa gjort entré på listan. Att hämpling också fått plats på den nya listan, och dessutom placerats i kategori "Sårbar VU", kan nog också förvåna någon.

Sammanställning över de rödlistade fågelarter som häckar/ibland försöker häcka på Järvafältet.

<u>Kategori "Sårbar (VU)"</u>	<u>Kategori "Nära hotad (NT)"</u>
Årta (VU)	Brunand (NT)
Bivråk (VU)	Svarthakedopping (NT)
Småfläckig sumphöna (VU)	Rördrom (NT)
Gulärta- sydlig ras (VU)	Kornknarr (NT)
Hämpling (VU)	Drillsnäppa (NT)
Rosenfink (VU)	Silltrut (NT)
	Gråtrut (NT)
	Tornseglare (NT)
	Göktyta (NT)
	Mindre hackspett (NT)
	Sånglärka (NT)
	Backsvala (NT)
	Trastsångare (NT)
	Nötkråka (NT)

ÅRSLISTAN 2010

Antalet observerade arter på norra Järvafältet under 2010 ser tyvärr ut att bli en aning färre än vad vi vant oss vid under de senaste åren. **Just nu, i mitten av november, har 182 arter** observerats i det aktuella området och vi får gå tillbaka till år 2002, för att hitta ett sämre årsresultat (180 arter).

Går vi ytterligare några år tillbaka, dvs till 1990-talet, såg vi på norra Järvafältet endast fler än 182 arter (årets antal hittills) vid ett enda tillfälle under detta decennium (183 arter 1996).

Vad finns då kvar som kan förbättra 2010 års siffra?

När detta skrivs har t ex ingen bergand, jord- eller hökuggla, tretåig hackspett, tallbit o s v. observerats på norra delen av Järvafältet, så än finns det lite hopp om bättring.

FENELOGIREKORD VID RAVALEN

Den 27/10 upptäcktes en rastande svartsnäppa, som vilade på en boplattform i Ravalen, av "Matte" Weiland.

Tidpunkten var anmärkningsvärt sen för en observation av svartsnäppa i vår del av landet.

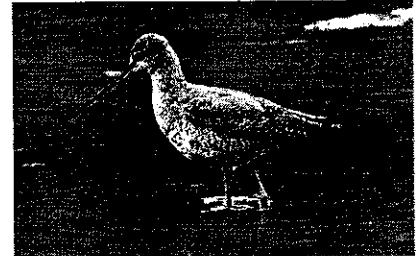
Vid en studie i rapportsystem "Svalan" visar det sig att den senaste rapporten, fram till nu, om svartsnäppa i Stockholms rapportområde gäller en fågel vid Tullgarn den 15/10 2005. Motsvarande uppgift för Uppland gäller en svartsnäppa vid Ledskärsviken den 19/10 2005. Det senaste fyndet inskrivet i "Svalan" av svartsnäppa i övriga delar av Svealand gäller en fågel vid Strandstuviken den 6/10 2010.

Det finns naturligtvis ett s k mörkertal då det gäller uppgifterna i "Svalan" eftersom framför allt ett stort antal äldre observationer ännu inte skrivits in i detta system.

Svartsnäppan vid Ravalen, som gärna födosökte vid Bögs våtmark, stannade kvar i detta område t o m den 1/11. Den unga svartsnäppan visade sig vara extremt orädd för människor och t o m fotografer tilläts komma mycket nära.

Enligt de uppgifter, som för närvarande finns tillgängliga, utgör detta således ett **nytt fenelogirekord för svartsnäppa. Och detta inte bara på Järvafältet utan i hela Svealand.**

Svartsnäppan vid Bögs våtmark.
Foto:
Olle Bernard.

RINGMÄRKT SKRATTMÅS VID RÅSTASJÖN

Då Lars-Erik Sarasniemi besökte Råstasjön den 26/3 2010 upptäckte han en ringmärkt skrattmå. Lars-Erik lyckades ta så pass bra bilder av måsen, att det med hjälp av dessa gick att läsa av ringen.

Via Conny Kroon, JOKare som arbetar på Riksmuseets ringmärkningscentral, lyckades man få fram följande uppgifter om den aktuella skrattmåsen.

Skrattmåsen var ringmärkt den 18/3 2005 i Hellerup Havn, Danmark. Ålder tyvärr obekant eftersom årstiden för märkningen avslöjar att måsen inte märktes som pull i bo.

Dagarna därpå 19-20/3 2005 befann sig måsen i Köpenhamn.

Nästa rapport om denna skrattmå kommer från North Somerset i Storbritannien. Där observerades fågeln den 17-22/1 2006.

Nästa observation av denna skrattmå är den som Lars-Erik gjorde vid Råstasjön 26/3 2010. Vi vet dock inte om skrattmåsen stannade kvar under våren och sommaren och t o m kanske häckade vid Råstasjön eller vid Säbysjön, eller om den bara sågs rasta under vårsträcket vid Råstasjön.

Vi får se om denna ringmärkta skrattmå återvänder nästa vår och om vi då möjligen t o m kan konstatera om den numera häckar i någon av kolonierna på Järvafältet.

FÅ NÖTKRÅKOR

Även denna höst var antalet observerade nötkråkor på Järvafältet sorgligt få. Under perioden 11-27/9 observerades nötkråkor vid totalt 6 tillfällen på norra Järvafältet. Dessutom sågs en nötkråka flyga förbi Granholmstippen den 1/10. Vid endast ett av dessa tillfällen sågs två st nötkråkor samtidigt.

Nötkråkornas nedgång i området, vilket noterades redan hösten 2009, tycks tyvärr bestå.

Vid några tillfällen under det senaste decennierna har vi noterat lika omfattande nedgångar för arten.

Efter varje sådan nedgång har nötkråkorna hitills, efter några år, åter lyckats bygga upp populationen ganska så bra på Järvafältet.

Det finns dock en olustig känsla av att de rödlistade nötkråkorna, i ett lite längre tidsperspektiv, kan gå förlorad som häckfågel på Järvafältet.

"INVASION" AV RÖDSTRUPIGA PIPLÄRKOR

Rödstrupig piplärka är en art som alltid uppträtt mycket sparsamt på Järvafältet och observationer har utan undantag gällt enstaka sträckande, och i allra bästa fall rastande fåglar.

Under 2000-talet, d v s fram till hösten 2010, hade rödstrupig piplärka observerats på norra delen av Järvafältet enligt följande:

2000: 3 ex.	2005: 4 ex.
2001: 2 ex.	2006: 7 ex.
2002: 1 ex.	2007: 3 ex.
2003: 2 ex.	2008: 3 ex.
2004: 4 ex.	2009: 1 ex.

Under åren 2000-09 observerades således totalt 30 st rödstrupiga piplärkor på norra Järvafältet - 27 st i samband med höststräcket och 3 st under vårsträcket.

Hösten 2010 kom att avvika rejält positivt beträffande antalet observerade rödstrupiga piplärkor i området. Samma trevliga förhållande noterades för övrigt på många andra platser i landet.

Under hösten 2010 observerades rödstrupiga piplärkor på Järvafältet enligt följande:

- 2/9 1 ex. överflygande 30-meterskärret.
- 3/9 1 ex. rastade på Säby strandäng.
- 4/9 1 ex. rastade vid Plantagenområdet.
- 5/9 2 ex. vid 30-meterskärret.

- 6+7/9 1 ex. vid 30-meterskärret och 1 ex. vid Plantagenområdet.
- 8/9 1 ex. vid Plantagenområdet.
- 10/9 1 ex. rastade vid Hästa groddamm.
- 10+11/9 1 ex. vid 30-meterskärret.
- 11/9 1 ex. rastade vid Eggeby gård.
- 12/9 1 ex. sträckte över 30-meterskärret.
- 13/9 1 ex. vid 30-meterskärret och 1 ex. vid Plantagenområdet.
- 17/9 1 ex. vid Plantagenområdet.
- 17/9 1 ex. rastade vid 30-meterskärret.
- 18/9 1 ex. rastade vid 30-meterskärret.
- 19/9 2 ex. sträckte över 30-meterskärret.
- 19/9 1 ex. rastade vid 30-meterskärret.

Det exakta antalet observerade rödstrupiga piplärkor på Järvafältet är naturligtvis svårt att ange.

En uppskattning, grundad på Svalanrapporteringen, är att cirka **15 ex. sträckte och/eller rastade under september på Järvafältet**. Ett så här stort antal har sannolikt aldrig observerats vid Järvafältet under höststräcket.

Eftersom arten är mycket sparsamt häckande i de nordligaste delarna av landet, kan man nog våga anta att många av de rödstrupiga piplärkor som observerades vid bl a Järvafältet under hösten 2010 kom från norra Ryssland.

INNEKVÄLLAR HÖSTEN 2010

28/9 **Etiopien**- Björn Christensson: Antal deltagare 44 st.

2/11 **Alaska**- Stig Holmstedt m fl: Antal deltagare 45 st.

Under år 2010 har JOKs innekvällar haft totalt 196 besökare.

JOK-bladet 3/2010

Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av Andes Sennmalm (exkursionsrapport) och Rikard Dahlén (bl a med bild på järnåldershus).

För texten till JOKs program svarar Stig Holmstedt (även text jubileumsfest-annons), Anders Sennmalm, Johan Wallin och Björn Wester.

Dessutom har ett antal mycket ivriga ryktesspridare lämnat värdefull info.

Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt.

JOK-doppingen,
som klisterdekal,
kan fortfarande köpas av
Olle Bernard och Roland Jarvad.
Pris: 10 kr/st

HÖSTENS ÄNDER

Av Järvafältets sjöar var det framför allt Råstasjön och Ravalen som under hösten 2010 lockade till sig ett större antal rastande änder. Även i Översjön sågs ett hyfsat antal rastande änder.

Säbysjön, som förr i tiden var den sjö som flest änder valde att rasta i, var nu inte alls lika populär. Detta trots att sjön under sommaren bl a bjöd på ett nytt häckningsrekord för brunänder.

Orsaken till att änderna svek Säbysjön denna höst får man väl anta berodde på att sjön inte kunde erbjuda dem tillräckligt med lämplig näring.

Man kan dessutom möjligen spekulera i om havsörnarna, som nu för tiden flera gånger varje höstdag patrullerar över sjön, kan påverka ändernas lust att vistas någon längre tid vid sjön.

Antalet rastande arter änder är hittills denna höst något färre på Järvafältet än normalt eftersom observationer av t ex stjärtand och bergand fortfarande (mitten av november) saknas.

Ett urval av höstens andobservationer:

Bläsand

Antalet observationer av såväl sträckande som rastande bläsänder var denna höst färre än normalt.

Störst antal rastande bläsänder i området:

31 ex. i Råstasjön den 18/9.

31 ex. i Säbysjön den 21/9.

Teoretiskt sett kan det ju vara samma grupp bläsänder som besökt de båda sjöarna.

Snatterand

Under hösten observerades rastande snatteränder främst vid Råstasjön, Säbysjön och Översjön och detta i ett något större antal än tidigare höstar.

Största rapporterade antal snatteränder:

I Säbysjön sågs 24 ex. den 18/10.

I Översjön sågs 30 ex. den 25/10.

I Råstasjön sågs 20 ex. den 22/10 och 5/11.

Skedand

I Råstasjön rastade en skedand fram till åtminstone den 30/10.

Vid några tillfällen under september observerades 2 st skedänder vid Råstasjön.

Vid Säbysjön sågs en skedand den 3/10.

Brunand

Antalet rastande brunänder var denna höst bland de minsta som noterats sedan arten började rasta i ett större antal vid Säbysjön. Något som inleddes i början av 1990-talet.

Höstens största antal blev 69 st som rastade i Säbysjön den 19-21/9.

Knipa

Även denna höst utgjorde Ravalen områdets populäraste rastlokal för knipor.

Störst antal räknades in den 23/10, då 108 st knipor rastade i sjön.

Noterbart är att det högsta antalet knipor i Ravalen var i princip lika stort som hösten 2009, då sågs 105 st.

Vigg

Största antal av rastande vigg:

I Råstasjön sågs 53 ex. den 25/10.

I Ravalen sågs 38 ex. den 23/10.

Salskrake

Ravalen utgjorde hösten 2010 Järvafältets klart bästa lokal för rastande salskrakar.

Periodens största antal vid Ravalen blev de 7 st som samtidigt rastade i sjön den 13/10.

Totalt bör 10-15 st salskrakar hittills (mitten november) rastat i Ravalen.

Vid Översjön rastade 2 st salskrakar den 13/11 och vid Råstasjön en salskrake den 14/10.

Småskrake

Höstens och årets hittills enda observation av arten gjordes när en småskrake den 29/10 sträckte tillsammans med storskrakar över 30-meterskärret.

Storskrake

Hittills denna höst har det inte noterats någon riktigt bra sträckdag för arten vid Järvafältet.

Höstens bästa sträckdag för arten, fram till mitten av november, är den 9/11 med 94 sträckande storskrakar över Fornborgsberget .

Smådopping

Endast några mycket få observationer gjordes av smådopping under hösten och detta vid Ravalen, Råstasjön och Säbysjön

IMPONERANDE VRÅKSTRÄCK ÖVER JÄRVAFÄLTET DEN 9-10/10.

Under den gångna hösten fick vi vänta ända fram till helgen 9-10 oktober för att få uppleva en dag med ett riktigt bra rovfågelsträck över Järvafältet. Då bjöds emellertid på ett efterlängtat och njutbart skådespel av vråkar på allra högsta nivå över bl a 30-meterskärret.

Ormvråkar

Under lördagen den 9/10 sträckte 214 st ormvråkar över 30-meterskärret.

Även från Fornborgsberget sågs ett stort antal sträckande ormvråkar.

Totalt bedöms att 225-230 st ormvråkar sträckte över norra Järvafältet den 9/10.

Även under söndagen 10/10 sträckte många ormvråkar över 30-meterskärret och denna dag slutade sträcksumman på 194 st ormvråkar. Totalt passerade under helgen 9-10/10 minst 420 st ormvråkar över norra delen av Järvafältet.

Denna helgs imponerande ormvråksträck noterades inte bara vid Järvafältet, men det var bara här som det observerades en riktigt hög sträckssiffra för ormvråkar under lördagen 9/10. Under söndagen den 10/10 rapporterades stora mängder ormvråkar från några av Upplands- och Södermanlands sträcklokaler.

Uppgifter hämtade från "Svalan".

Lövstaslätten:	104 st
Hjälstaviken:	172 st
Gåseborg, Järfälla :	296 st
Stenhamra:	234 st
Trolldalstippen, Lidingö:	127 st
Oxelösund:	736 st!!
Kvicksundsbron:	680 st!!

Fjällvråkar

Under lördagen den 9/10 observerades ingen enda fjällvråk över norra Järvafältet men på söndagen den 10/10 slog fjällvråkarna till.

Över 30-meterskärret sträckte då 94 st fjällvråkar, vilket överlägset är den högsta dagssumma som någonsin noterats för området.

Från Granholmstippen sågs 45 st fjällvråkar.

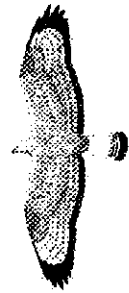
Den tidigare kända högsta dagssumman för sträckande fjällvråkar över Järvafältet var 32 st.

Imponerande fjällvråkssträck rapporterades under söndagen den 10/10 från flera Upplands- och Södermanlandslokaler Uppgifterna hämtade från "Svalan".

Runmarö:	85 st
Stenhamra:	252 st
Hjälstaviken:	129 st
Oxelösund:	265 st
Örudden, Torö:	260 st

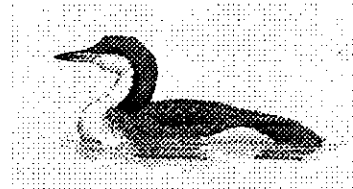
Några dagar senare (13/10) sattes nytt fjällvråksrekord med 1202 st utsträckande vid Falsterbo.

Mer om rovfågelsträcket över norra Järvafältet kan läsas på annan plats i detta JOK-blad.

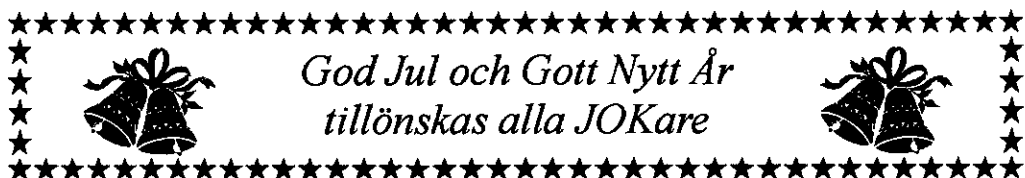

SÄBYSJÖNS SENA STORLOMSUNGE

Den 18:e juli visade det norra storlomsparet i Säbysjön upp en mycket sent nykläckt unge. Eftersom storlomsungen var så sent kläckt, fanns det en viss oro över om ungen skulle hinna bli flygg innan Säbysjön blev istäckt. Oron visade sig till all lycka vara helt obefogad, för storlomsungen utvecklades på allra bästa sätt och i början av oktober sågs den övningsflyga över Säbysjön.

Förhoppningsvis tillbringar årets sent kläckta storlomsunge vid Säbysjön vintern i garanterat isfria vatten.

ROVFÅGELSTRÄCKET HÖSTEN 2010 (Fram till den 20/11)

Även denna höst bevakades i princip dagligen det rovfågelsträck som passerade över norra Järvafältet och detta framför allt från obsplats 30-meterskärret. I den sammanställning över höstens rovfågelsträck, som redovisas nedan, ingår även obsar från bl a Fornborgsberget och Älgkärrstippen. Hösten bjöd på ett mycket bra vråksträck som var rejält koncentrerat till helgen den 9-10/10. Under dessa båda dagar passerade totalt ca 420 ormvråkar över norra Järva och den 10/10 så många som 92 st fjällvråkar. Läs mer om det imponerande vråksträcket på annan plats i detta JOK-blad. Även för pilgrimsfalkar noterades ett trevligt stort antal sträckande. För blå kärrhök, sparvhök och stenfalkar noterades tyvärr de lägsta antalen på över fem år. Höstens redovisning av rovfågelsträcket avslutas med en sammanställning över norra Järvafältets sträckande rovfåglar under 2000-talet.

Blå kärrhök

Under hösten (1/9-6/10) observerades 36 st sträckande blå kärrhök över norra Järvafältet. De flesta som vanligt ungfåglar/honfärgade. Höstens antal av sträckande blå kärrhök är det lägsta efter år 2004.

Bästa sträckdag för blå kärrhök var den 6/11 då 5 st sågs passera 30-meterskärret och Hägerstalund.

Sparvhök

Totalt sträckte under hösten (31/9-4/11) 396 st sparvhök över området, vilket är det lägsta antalet efter år 2004. Under den bästa sträckdagen (19/9) sågs 56 st sparvhök.

Ormvråk

Under hösten (31/8-8/11) räknades 809 st ormvråkar in från obsplatserna på norra Järvafältet, vilket utgör det näst bästa antalet efter år 2003.

Höstens bästa ormvråksdagar noterades den 9-10/10. Då passerade totalt 420 st ormvråkar över 30-meterskärret och Fornborgsberget.

Fjällvråk

Under hösten noterades det bästa sträcket för arten under åtkilliga år och totalt sträckte denna höst 128 st fjällvråkar över norra Järvafältet.

Överlägset bästa sträckdag blev den 10/10 och då passerade 92 st fjällvråkar över 30-meterskärret.

Denna dagssumma slår tidigare rekordet på 32 st sträckande fjällvråkar med bred marginal.

Kungsörn

Den 19/11 gjordes Järvafältets hittills enda kungsörnsobservation denna höst, och detta av en ung kungsörn som sträckte över 30-meterskärret.

Stenfalk

Under perioden 18/9-10/10 sågs 6 st stenfalkar sträcka över norra Järvafältet.

Resultatet är det klart sämsta efter år 2003.

Pilgrimsfalk

Under våren 2010, liksom under våren 2009, sågs ingen enda pilgrimsfalk i området.

Under hösten 2010 observerades totalt 9 st pilgrimsfalkar sträcka över norra delen av Järvafältet.

Höstens sista observation för:

Bivråk	21/9
Brun kärrhök	22/9
Fiskgjuse	19/9
Lärkfalk	24/9

Rovfågelsträcket över norra Järvafältet under höstarna 2000-2010

Art	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Blå kärrhök	13	20	12	30	33	60	63	48	67	38	36
Sparvhök	-	-	-	-	-	750	575	542	750	428	396
Ormvråk	-	-	-	-	ca 500	755	770	635	1111	492	809
Fjällvråk	55	47	40	45	52	115	75	85	100	45	128
Kungsörn	1	2	1	9	4	5	2	0	8	0	1
Stenfalk	3	4	3	6	9	30	16	19	17	11	6
Pilgrimsfalk	2	0	2	2	7	18	10	5	3	7	9

JÄRVAFÄLTSRARITETER UNDER SEPTEMBER- MITTEN AV NOVEMBER

Hybrid fjällgås x vitkindad gås

En s k hybridgås, som bör utgöra resultatet av en blandhäckning mellan en vitkindad gås och en fjällgås, upptäcktes proviantera vid Råstasjön den 3/10.

Tyvärr upptäcktes ingen "äkta" fjällgås bland de cirka 1000 vitkindade gäss som under delar av hösten provianterade vid Råstasjön och på Golfängarna.

Småskrake

Den 29/10 sträckte en småskrake tillsammans med ca 20 st storskrakar över 30-meterskärret. Utgör det första fyndet av småskrake i området under år 2010.

Kungsörn

Höstens enda observation, åtminstone fram till mitten av november, av kungsörn vid Järvafältet gjordes den 19/11 då en ung kungsörn sågs sträcka över 30-meterskärret.

Pilgrimsfalk

Under hösten observerades totalt 9 st sträckande pilgrimsfalkar över Järvafältet.

Kustpipare

En kustpipare sträckte över Älgkärrstippen den 11/9, och den 24/9 sträckte en grupp med 5 st kustpipare och 10 st kärrsnäppor över 30-meterskärret. Ytterligare en kustpipare sträckte över 30-meterskärret den 25/10.

Kustsnäppa

Den 23/9 sträckte en grupp med 11 st kustsnäppor över Fornborgsberget. Utgör det 4:e fyndet av arten på Järvafältet.

Kärrsnäppa

Den 24/9 sträckte 10 st kärrsnäppor, tillsammans med 5 st kustpipare, över 30-meterskärret.

Dvärgbeckasin

Arten rastar varje år i området, men svårigheten ligger i att upptäcka dessa mycket hårt tryckande och välkamouflerade fåglar.

Hittills denna höst har rastande dvärgbeckasiner upptäckts vid 30-meterskärret den 13/10 samt den 26-27/10.

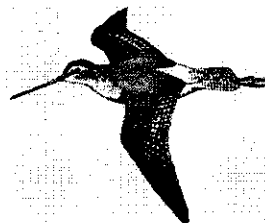

Svartsnäppa

En extremt sen svartsnäppa rastade vid Ravalen och Bögs våtmark under perioden 27/10-1/11.

Därmed slog denna svartsnäppa s k fenologirekord för arten i hela Svealand.

Mer om detta på annan plats i detta JOK-blad.

Rödstrupig piplärka

Under september rastade och sträckte ett "invasionsartat" stort antal rödstrupiga piplärkor, ca 15 st, över Järvafältet.

Mer om detta på annan plats i detta JOK-blad.

Strömstare

Höstobservationer har hittills gjorts vid Igelbäcken i Ursvik den 30/10 och 10/11, vid Lötsjön den 5/11 samt vid Ravalen den 1/11.

Skäggmes

Under de senaste åren har skäggmes utgjort en stor raritet på Järvafältet och tyvärr ser situationen likadan ut år 2010.

Årets hittills enda observation av arten utgörs av de fyra skäggmesar som rastade i södra delen av Säbysjön den 5/11.

Vinterhämppling

Hittills under hösten har totalt ca 5 st vinterhämpplingar observerats vid Plantagenområdet och 30-meterskärret.

Snösiska

Under några dagar i mitten av oktober passerade en stor mängd gråsiskor vår del av landet och bland dessa gråsiskor upptäcktes även några snösiskor.

Den 22/10 provianterade 2 st snösiskor vid Plantagenområdet och dessutom sågs en snö-siska vid Fågelrestaurangen intill 30-meterskärrets parkering.